

27 באוקטובר 2014

לכבוד
ניצב משה אדרי
מפקד מחוז ירושלים
משטרת ישראל

בפקס : 02-5391466

הנדון : התנהלות המשטרה בשכונת עיסאווייה בירושלים וחסימת דרכי הגישה לשכונה

1. הריני לפנות אליך בדחיפות בעניין האמצעים הקיצוניים והבלתי מידתיים שנוקטת משטרת ירושלים בשבועות האחרונים נגד תושבי עיסאווייה בתגובה להפרות סדר בשכונה. אמצעים אלו כוללים סגירה של דרך הגישה המרכזית לשכונה מזה חמישה ימים וחסימת שתי דרכי גישה נוספות, שימוש בלתי מובחן ונרחב ב"בואש" וברימוני גז כלפי אוכלוסיה בלתי מעורבת, וכן שימוש בכדורי ספוג שפגיעתם קשה. השימוש באמצעים אלו מביא לפגיעה חמורה בחופש התנועה של כלל התושבים, לפגיעות גופניות של תושבים רבים ובהם גם ילדים, לפגיעות ברכוש ולשיבוש מוחלט של חיי התושבים.
2. אין ספק, כי על המשטרה מוטלת אחריות כבדה להתמודד עם אירועי הפרות הסדר הקשים בירושלים המזרחית ועליה לפעול להחזרת השקט לאזור. אלא שהאמצעים בהם נקטה המשטרה לאחרונה כלפי תושבי עיסאווייה הם בלתי סבירים ובלתי מידתיים ופגיעתם בחפים מפשע קשה ביותר.
3. בפועל, האמצעים בהם נוקטת המשטרה בעיסאווייה מהווים ענישה קולקטיביים של כלל תושבי השכונה. בין אם זו מטרתם ובין אם זו תוצאה לא מכוונת, מחובתכם להפסיק את הפגיעה שלא כדן בחיי היום יום של אלפי תושבים, שכל חטאם הוא מקום מגוריהם.

סגירת דרך הגישה המרכזית לשכונה :

4. לדברי התושבים, מאז יום רביעי בלילה, 22.10.14, נסגרה כליל וברציפות למשך כל שעות היממה הכניסה הראשית לשכונה (מכיוון הגבעה הצרפתית). מדובר בדרך הגישה העיקרית לתוך השכונה ואל מחוצה לה המשמשת, בין היתר, את התושבים בדרכם לעבודה וכן למעלה מ-2000 תלמידים היוצאים ללמוד מחוץ לשכונה מדי יום. מלבד דרך ראשית זו, גם היציאה הנוספת מכיוון האוניברסיטה העברית, בסמוך לקפה "ארומה", סגורה בתקופה האחרונה למעבר כלי רכב ובימים האחרונים גם למעבר הולכי רגל. החל מהבוקר נחסמה גם דרך העפר הסמוכה לתחנת הדלק "דור אלון" בחלק הדרום-מזרחי של השכונה.

5. הדבר מותיר את השכונה, **המונה כ- 15,000 תושבים**, עם דרך גישה יחידה, עמוסה וקטנה בדרום-מזרח השכונה (לכיוון כביש מעלה אדומים), המאלצת את התושבים לבצע עיקוף ארוך כדי להגיע ליעדם. בחלק מהמקרים מוותרים התושבים על יציאה מהשכונה.
6. בנוסף, תושבי השכונה דיווחו לנו כי החל מהבוקר (יום שני) הוצבו ביציאה הדרום-מזרחית שוטרי תנועה וכוחות מג"ב אשר מעכבים רכבים לבדיקות פתע ורושמים דו"חות לנהגים. הדבר יוצר במקום עומסי תנועה ומרתיע תושבים מלעשות שימוש בדרך זו שמא יעוכבו על ידי השוטרים.
7. סגירת הכביש הראשי המוביל לשכונה משבשת לחלוטין את חיי התושבים. כך, לדוגמה, אלפי התלמידים היוצאים מדי יום ללמוד מחוץ לכפר נאלצים להגיע ברגל או בהסעה עד למחסום המוצב בכניסה לשכונה ומשם לעלות על אוטובוסים אחרים שייקחו אותם לבתי הספר בשכונות האחרות בירושלים המזרחית. כתוצאה מקשיים אלו, תלמידים רבים נותרו בביתם ולא מגיעים לבתי הספר שמחוץ לשכונה.
8. סגירת דרך הגישה הראשית לשכונה פוגעת גם ביכולתם של שירותי החירום וההצלה להגיע לשכונה בזמן ולסייע בפינוי תושבים ובאירועי חירום אחרים שהפכו לנפוצים בתקופה האחרונה. כך, לדוגמה, ביום 24.10.14 פרצה שריפה בבית משפחת ג'מג'ום בשכונה כתוצאה מחדירת רימוני גז לתוך הבית, כפי שיתואר בהמשך. מכבי האש הגיעו לבית רק לאחר כ- 40 דקות, וזאת ככל הנראה בשל חסימת הכניסה הראשית לשכונה.
9. התכלית של סגירת כביש הגישה לשכונה אינה ברורה לנו, אולם בכל מקרה פגיעה רחבה כל כך ומתמשכת בחופש התנועה של כלל תושבי השכונה הינה בלתי מידתית. אנו מאמינים, כי יש בידי המשטרה את הכלים להתמודד עם הפרות סדר, קשות ככל שיהיו, ובודאי שהטלת סגר חלקי על שכונה שלמה למשך זמן ארוך כל כך לא יכולה להיות אמצעי לגיטימי.
10. בנוסף, ההחלטה לבצע כעת מבצע אכיפת תנועה בדרך הגישה הדרום-מזרחית לשכונה, הדרך היחידה שנותרת פתוחה, מקוממת ביותר ונראה כי כל תכלית המבצע להקשות עוד על חיי התושבים ולהענישם.
11. **לאור האמור לעיל, יש לפתוח לאלתר את כבישי הגישה לשכונה וכן להפסיק את ההתעמרות בתושבים באמצעות אכיפת תנועה מוגברת בכביש הגישה הדרום-מזרחי.**

שימוש נרחב ובלתי מרוסן ב"בואש":

12. בשבועיים האחרונים עושה המשטרה שימוש ברכב "הבואש" באופן מאסיבי בשכונת עיסאווייה. מעדויות שאספנו עולה, כי הבואש מתיז את הנוזל המצחין על כל הנקרא בדרכו: חנויות, דירות מגורים ותושבים תמימים הנמצאים ברחוב. מהעדויות עולה, כי השימוש בבואש נעשה לעיתים קרובות באופן שרירותי לעבר עוברי אורח ובתים ללא כל קשר לתכלית ממוקדת של פיזור הפרות סדר.
13. נזכיר בהקשר זה, כי ביום 5.8.14 פנינו למפקד מחוז ירושלים דאז בעניין השימוש המופרז בבואש בשכונות שונות בירושלים המזרחית, ובין היתר ביקשנו לקבל את הנוהל המסדיר את השימוש בו. עד היום טרם קיבלנו את הנוהל לידינו, ובהזדמנות זו נבקשך להעביר לידינו את הנוהל המסדיר את השימוש בבואש. מכיוון שאין בידינו את הנוהל אין באפשרותנו לדעת האם השימוש בבואש בפועל

נעשה בהתאם לנוהל. אולם בכל מקרה, מהעדויות שהגיעו לידנו עולה, כי השימוש בבואש בשכונת עיסאווייה הינו בלתי סביר.

14. שכונת עיסאווייה הינה שכונת מגורים צפופה ביותר ועל כן השימוש בבואש ברחובותיה הצרים של השכונה מביא לפגיעה קשה בתושבים בלתי מעורבים, לבחילה והקאות, לנזקים כבדים לרכוש ומותר את השכונה עם צחנה קשה ומחניקה במשך ימים רבים לאחר השימוש.

15. כך, לדוגמה, בימים 15.10.14 ו-17.10.14 פגע נוזל הבואש בדירות רבות ובחנויות ברחוב הראשי של עיסאווייה. לדברי התושבים, רכב הבואש המשיך להתיז את הנוזל המצחין זמן רב לאחר שהמתפרעים כבר ברחו מהמקום והבואש כיוון ישירות לעבר בתים וחנויות ברחוב. כך לדוגמה, הבואש הותז לעבר חנות חומרי הבניין של מר עזיז עביד (ברח' הראשי בכניסה לשכונה) ולעבר מחסן חומרי הבניין שלו שמעברו השני של הכביש. הנזק שנגרם לצידוד מוערך בכ- 30,000 ₪. גם ביתו של מר עיסאן עזיז עליאן הממוקם בתחילת השכונה נפגע מהתזתה ישירה של בואש. החומר המצחין חדר לתוך הבית ונותר ברחבי הבית למשך מספר ימים ומנע מבני הבית לשבת בסלון שבו שרר ריח מבחיל. גם לעבר ביתו של מר עבדאללה עלי דארוויש הנמצא בקומה השנייה בתחילת הרחוב הראשי של השכונה ולעבר המספרה שבבעלותו (הנמצאת בסמוך לביתו) הותז הנוזל בעוצמה רבה. כתוצאה מכך נשבר תריס הברזל שהיה סגור והגן מפני כניסת המים לבית וכן נוצר סדק בחלון הראווה של המספרה. הנזק מוערך על ידו בכ- 10,000 ₪.

16. **תיאור המקרים מעלה חשד לשימוש מכוון ובלתי חוקי בבואש כלפי בלתי מעורבים. אולם גם במקרים בהם הבואש מכוון כלפי מפירי סדר, הוא גורם לפגיעה עקיפה נרחבת ביותר לבלתי מעורבים באיזור, ומשכך יש, לטעמנו, להימנע כליל משימוש בבואש באזורי מגורים צפופים כדוגמת עיסאווייה. היחס בין התכלית של השימוש בבואש, קרי פיזור הפרות סדר, לבין ההרס והפגיעה בתושבים בלתי מעורבים, הנמשך ימים רבים לאחר השימוש בבואש, הוא בלתי מידתי ועל כן יש להפסיק את השימוש באמצעי זה בשכונות מגורים צפופות.**

ירי גז מדמיע לתוך בתים :

17. המשטרה עושה שימוש נרחב ברימוני הלם ובגז מדמיע בתוך השכונה הצפופה תוך גרימת נזק לרבים שאינם מעורבים בהפרות הסדר. במספר מקרים נזרקו רימונים לעבר בתי מגורים וחדרו ישירות לתוך דירות בהן שהו ילדים קטנים.

18. כך, לדוגמה, ביום 24.10.14 בסביבות השעה 15:00 נורו שלושה רימוני גז לתוך סלון דירתו של מר תאייסיר בדאווי ג'מג'ום בקומה הראשונה בבניין ברחוב הראשי בשכונה (מול בית המרקחת "עיסאווייה") וגרמו לשריפה בבית שהרסה כמעט לגמרי את הדירה. הרימונים ניפצו את שמשות הדירה ושברו את התריסים אשר היו סגורים. באותה העת שהו בדירה גם הבן אעסס ג'מג'ום, אשתו, לילה, שהינה בחודש השמיני להריונה, ושתיים מבנותיהם בנות 8 ו-6. בני המשפחה הצליחו להיחלץ מהבית אולם נזקקו כולם לטיפול רפואי עקב שאיפת גז ועשן והם פונו לבתי חולים.

19. באותו היום בסביבות השעה 16:00 נורו רימוני גז גם לתוך הבניין בו מתגוררת משפחת עליאן ברחוב הראשי בשכונה (כ- 30 מטרים אחרי בית המרקחת). לטענת המשפחה, באותו הזמן שהו בבניין 28 אנשים וביניהם ילדים רבים וכן שלושה תינוקות בני 6 חודשים, שנתיים ושנה וחצי. לטענת תושבי הבניין, המשטרה ירתה רימוני גז אל החלונות של הדירות בקומה הראשונה וכן לתוך

- חדר המדרגות. דיירי הבניין נאלצו לחלץ עצמם מהבית דרך החלונות. מתמונות שהגיעו אלינו ניתן לראות את חילוצם של התינוקות בסולם מהחלון של הקומה הראשונה.
20. עדויות הגיעו לידנו גם מדיירים ברחוב אל-עמל, בקצה הדרומי של השכונה, אשר לטענתם ספגו ירי של גז מדמיע לתוך דירותיהם. גם במקרים אלו נפגעו ילדים קטנים ששהו בביתם בזמן הירי.
21. נזכיר כאן, כי בספטמבר 2011 נפטר בעיסאווייה מוחמד אבו שרה בן השנה וחצי. בסמוך למועד פטירתו נורה גז מדמיע פעמים מספר בשכונה, ולדברי תושבי עיסאווייה כמות הגז באוויר באותה העת הייתה חריגה. בפניית האגודה לזכויות האזרח למשטרה ציינו אז, כי הפעוט שהה בביתו ונפטר ככל הנראה מהשפעת גז מדמיע שחדר לתוך בית המשפחה. טרגדיה זו מלמדת על הפגיעה החמורה האפשרית משימוש מאסיבי בגז מדמיע בשכונה צפופה, ועל הצורך לנקוט במשנה זהירות נוכח הפגיעה האפשרית בגוף ובנפש.
22. **מהמקרים שאספנו והבאנו כאן לפניך עולה חשד, כי המשטרה עושה שימוש בלתי חוקי ברימוני גז בכך שאיננה נמנעת, וחמור מכך, ייתכן שאף מכוונת לפגוע, בתושבים שאינם נוטלים כל חלק בהפרות הסדר. נבקשכם לחקור את המקרים המתוארים ולרענן בדחיפות את נהלי השימוש בגז מדמיע בתוך שכונות מגורים.**
23. **זאת ועוד, מעדויות שהגיעו אלינו עולה, כי המשטרה עושה שימוש ברימוני גז מדמיע שתוקפם פג.** לידנו הגיעו תרמילים של רימונים שנזרקו בשכונה בשבוע האחרון ועליהם מוטבע תאריך הייצור משנת 2001 ומצוין "לשימוש 5 שנים מתאריך היצור". שימוש ברימוני גז שתוקפם פג עשוי להוות סכנה חמורה לבריאותם של כל מי שבא במגע עם הגז.

ירי כדורי ספוג:

24. זאת ועוד, בדומה לשכונות האחרות בירושלים המזרחית, גם בעיסאווייה עושה המשטרה שימוש רב בירי כדורי ספוג.
25. ביום 16.7.14 פנינו למפק"ל המשטרה בעניין חריגות חמורות בהתנהלות כוחות משטרה ומג"ב בפזורה הפרות סדר והפגנות באותה תקופה בירושלים המזרחית. בין היתר, התרענו על שימוש בלתי מבוקר ומאסיבי בכדורי ספוג שפגעו בתושבים בפלג גופם העליון ובכלל זה בראשם ובפניהם והביאו לפציעות חמורות, ובהם איבוד עין ושבירת לסת.
26. בהמשך התברר לנו מעדויות שאספנו וכן מכתבה שפורסמה בעניין (ניר חסון, "המשטרה הכניסה לשימוש כדורי ספוג חדשים ומסוכנים", הארץ, 12.9.14), כי המשטרה החלה לעשות שימוש לאחרונה בכדורי ספוג שצבעם שחור, לצד המשך השימוש בכדורי הספוג הכחולים. פגיעתם של השחורים בגוף, מסתבר, קשה הרבה יותר מפגיעת הכדורים הכחולים.
27. מחקירת נסיבות מותו של הנער בן ה-16 מוחמד סונקרוט ז"ל ביום 7.9.2014 עולה כי מותו נגרם מירי כדור ספוג שחור לראשו. מקרה טרגי זה, וכן מקרים רבים נוספים מהעת האחרונה בהם נגרמו פציעות קשות לתושבים כתוצאה משימוש בכדורי ספוג, מחייבים את המשטרה לבחון מחדש את נהלי השימוש בכדור הספוג, וכן לערוך בדיקה מקיפה בכל הנוגע להקפדה על הנהלים על ידי הכוחות בשטח. לאור הפגיעות הקשות שנגרמו מכדורי ספוג שחורים, יש לטעמנו, **להפסיק לאלתר**

את השימוש בכדורי ספוג שחורים עד לבחינת הנזקים להם הוא גורם והסיכון לחיי אדם, ובמקרה הצורך, לשנות את נהלי השימוש בו לאור מסוכנותו.

28. **לסיכום**, אנו מאחלים לך הצלחה רבה עם כניסתך לתפקיד המאתגר של מפקד מחוז ירושלים. האגודה לזכויות האזרח פועלת מזה שנים ארוכות בנושאים מרכזיים הנוגעים לעבודת המשטרה, ועל כן, נבקש לקבוע פגישה עמך בהקדם, כדי לדון במכלול עבודת המשטרה בירושלים המזרחית בזמני מתיחות ובזמני שגרה.

בכבוד רב,

אן סוצ'יו, עו"ד

העתק:

רב ניצב יוחנן דנינו, מפכ"ל המשטרה, בפקס 02-5428118

ניצב עמוס יעקב, מפקד מג"ב, בפקס 08-9770303

מר רז נזרי, המשנה ליועמ"ש לממשלה (פלילי), בפקס 02-6466666

תנ"צ שאול גורדון, היועץ המשפטי, משטרת ישראל, בפקס : 02-5898762

עו"ד מיכאל פרנקנבורג, היועץ המשפטי, משטרת מחוז ירושלים, בפקס 02-5391176